

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**
Yazı: **79**

İki Tane Noel Baba

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Türkiye'nin güneyindeki Demre şehrine 2 km mesafede antik Myra şehrinin kalıntıları bulunur. Tüm bölgede kadim Likya kültürüne ait pek çok kalıntıya rastlamak mümkündür. Likya bir federasyon idi ve bağımsız küçük şehirlerden oluşmuştu. Bu halkın kadim Asya kökenli OK kavimlerinden oluştuğu görüşündeyim. Bu konudaki "**OK Halkları**" başlıklı yazıma bakınız (1). OK boyları, aynı dili konuşan bağımsız birimler halinde yaşamışlar ve bu yüzden güçlü devletlere karşı koyamamışlardır. Nitekim Likya federasyonu da önce Pers krallığının ve ardından Roma imparatorluğunun etkisinde kalıp, tarih sahnesinden silinmiştir. Alta solda Likya federasyonunun bölgesini ve sağda kaya mezarlarını görüyoruz.

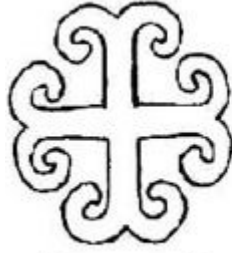
Myra şehrinde M.Ö. 5ci yüzyıldan kalma Likya kültürüne ait pek çok kaya mezarını ve mermer lahitleri yan yana görebilirsiniz. M.S. 2ci yüzyıldan itibaren bölgeye hakim olan Roma kültürü resmi din olarak Hıristiyanlığı seçince Myra'nın merkezine büyük bir kilise inşa edilmiştir. Bu kilisenin önemi onun **Aziz Nikola** (St. Nicholas) için inşa edilmiş olmasından dolayıdır.

Bu kişinin Santa Claus veya Noel Baba olduğu konusunda iddialar var. Nedeni de çocuklara ve fakirlere hediye vermekten çok hoşlanırmış da ondan. Fakat kürklerde içinde ve ren geyiklerinin çektiği bir kızakla gökten gelen Noel Baba simgesi ile Demre'nin Aziz Nikola simgesi hiç uyuşmuyor. Demre sıcak bir bölge, hiç kar yağmaz ve kürk giymeyi gerektirecek bir iklimi yoktur. Dolayısıyla güney Türkiye'de ne ren geyiği vardır ne de kızakla dolaşmayı mümkün kılacak kadar kar yağar. Şu halde iki tane Noel baba olsa gerek.

İkinci Noel Baba kuzey ülkelerinde, İsveç'te yaşamış Viking inançlarından türemiş. Viking inancında 12 Aralık gününe **Yul** denir. O gün çocuklar evden eve dans ederek dolaşır ve yaşlılar gelenlere hediye verir. Yul günü aynı zamanda kuzey Avrupa'da günlerin uzamaya başladığı gündür ve yeni yılın da başlangıcı sayılır. **Yul** sözünün Türkçe '**Yıl**' sözüne ne kadar benzediğini fark edince Noel Baba geleneğinin kadim bir Asya geleneği ile ilişkili olduğunu anladım. Kuzey ülkelerinde kutlanan 12 Aralık Noel günü orta Avrupa ülkelerinde 25 Aralık gününe dönüşmüştür. Zira güneye indikçe günlerin uzaması biraz daha geç tarihte gerçekleşir. Noel gününde hediyeler süslü bir çam ağacının altına bırakılır ve çocuklara bacada inen Noel Babanın bu hediyeleri getirdiği söylenir.

Kuzey ülkelerinde ve özellikle İsveç'te Noel zamanına Yultid denir ki anlamı "Noel zamanı" demektir. Asya Türkleri aynı dönemde **Nardugan** bayramını kutlarlar ve kışın dahi yeşil kalan akçam ağacına yeni yıl dileklerini yazdıkları kâğıt veya çaput parçaları bağlarlar. Ateş yakıp akçam ağacının etrafında dans ederler. Nardugan sözü da "doğan güneş" demek olup artık günlerin uzamaya başladığını belirtir. Bu konudaki **32** sayılı **Noel ve Nardugan** başlıklı yazıma bakınız (2). Ayrıca Odin haçı ile Aziz Nikola kilisesindeki kabartmanın benzerliği ortak bir OK halkına ve onlardan kaynaklanan kültüre işaret ediyor (3).

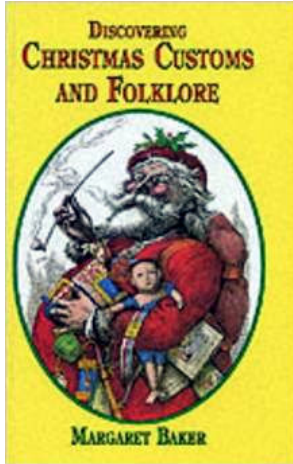
Kırız motif

Odin simgesi

Aziz Nikola Kilisesinden

Noel baba figürü ile kadim Viking tanrısı **Odin** arasında ilişki bulunduğunu iddia edenler vardır. Viking mitolojisinde gökte yaşayan tanrı Odin'in sekiz bacaklı atı **Slepnir** ile yeni yıl döneminde gökte dolaştığı ve çocuklara hediyeler getirdiği inancı bulunur. Aralık ayının sonuna doğru kuzey ülkelerde görülen "**Aurore Borealis**" denen hareketli kozmik ışın görüntülerinin bu inançla ilgisi olabilir. *Discovering Christmas Customs and Folklore* başlıklı bir kitap yazan **Margaret Baker**, Noel baba figürünün tanrı Odin inancıyla yakından ilişkili olduğunu yazıyor (4). Odin'in Noel Baba ve ardından Aziz Nikola ile ilişkilendirildiğinden ve Santa Claus adıyla meşhur olduğundan söz ediyor. Gerek Likya kültürünün gerekse kuzey Avrupa Vikinglerinin Asya kökenli OK kültüründen türedikleri görüşündeyim.

Kaynaklar:

- (1) <http://www.halukberkmen.net/pdf/58.pdf>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/158.pdf>
- (3) <http://www.halukberkmen.net/pdf/91.pdf>
- (4) Margaret Baker, **Discovering Christmas Customs and Folklore: A Guide to Seasonal Rites Throughout the World**, sayfa 62, Osprey Publishing, 2007, ABD.